

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำท่าคลอง :
กรณีศึกษา ตำบลบางขุนทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**

บุญสม เศรษฐโอฬารกิจ

ภาคินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

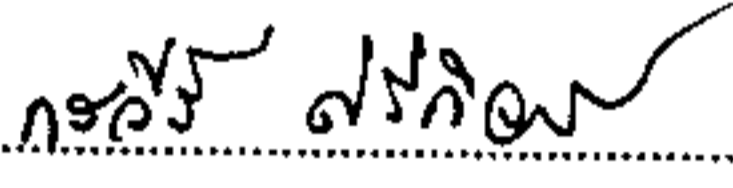
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

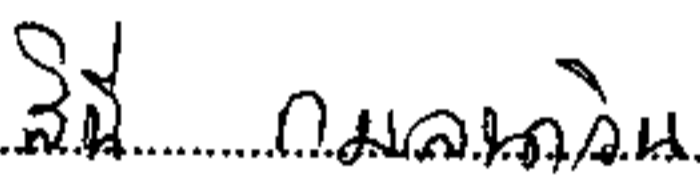
พ.ศ.2550

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง :
กรณีศึกษา ตำบลบางขุนทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

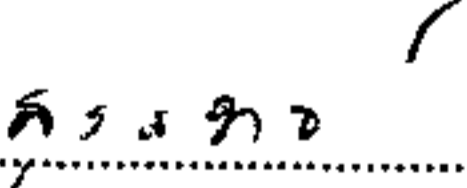
บุญสม เศรษฐโอพารกิจ
คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบภาคนิพนธ์ ได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........ประธานกรรมการ
(กรวีร์ ศรีกิจการ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์..........กรรมการ
(สินี กมลนาวัน)

อาจารย์..........กรรมการ
(วิชัย รูปขำดี)

รองศาสตราจารย์..........รักษาราชการแทนคณบดี
(ดร. สุรสิทธิ์ วชิรขจร)

วันที่...11.....เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2550

บทคัดย่อ

ชื่อภาคนิพนธ์	:	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง : กรณีศึกษา ตำบลบางขุนทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี
ชื่อผู้เขียน	:	นายบุญสม เศรษฐโอฬารกิจ
ชื่อปริญญา	:	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
ปีการศึกษา	:	2550

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง 3) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ตำบลบางขุนทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง (One Way ANOVA) โดยทดสอบสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง คือ การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลอง และการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง
3. ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลองอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

รัฐบาลควรมีนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการบรรจุหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
แม่น้ำลำคลองทั้งหมด เพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ ที่มีส่วนทำให้แม่น้ำลำคลอง
เน่าเสีย รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจและตระหนัก
ถึงการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง

เชิงปฏิบัติ

องค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนทอง ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนใน
ท้องถิ่น ได้รับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากแม่น้ำลำคลอง สาเหตุ ปัญหา และแนวทางแก้ไข ที่ถูกต้อง
และจัดทำโครงการรณรงค์อนุรักษ์แม่น้ำลำคลองอย่างทั่วถึง

ABSTRACT

Title of Research Paper : People's Participation in Conserving rivers and Canals :
A Case Study of Tambon Bang Khun Kong, Bang Kroey
District, Nonthaburi Province

Author : Mr. Boonsom Satthaolankit

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2007

The objectives of the study were 1) to find out the level of people's participation in conserving rivers and canals 2) to identify the factors related to their participation and 3) to indicate the problems and to seek some suggestions on how to increase people's participation. This survey research collected the data from people living on the banks of the rivers and the canals in Tambon Bang Khun Kong, Bang Kroey District, Nonthaburi Province. A questionnaire was used as the instrument. Frequency, percentage, mean and standard deviation were employed to describe the data and t-test and One – Way ANOVA to test the hypotheses at the 0.05 level of significance. The findings could be summed up as follows :

1. The people were found to participate in conserving the rivers and the canals at a moderate level.

2. The factors found to be significantly related to their participation were use of the rivers and the canals, and access to information about river and canal conservation.

3. The problems concerning the conservation of the rivers and the canals were found to be moderately serious.

Recommendations

Policy implications

The government by the Ministry of Education should have a policy on placing the problems of rivers and canals into all the curriculums. It should set a penalty for enterprises that have contributed to water pollution in rivers and canals. The officials concerned who have ignored the malpractice of the enterprises should also be punished. Besides, related information should be disseminated to the general public to make them realize the importance of river and canal conservation

Operational implications

The tambon administrative organization in Bang Khun Kong should disseminate related news and information to local people so that they would be aware of the usefulness of the river and the canals as well as the water pollution problems and solutions. It should launch a wide campaign for river and canal conservation.

กิตติกรรมประกาศ

ภาคนิพนธ์นี้สำเร็จได้เพราะเนื่องจากบุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษา แนะนำความคิดเห็น และกำลังใจ ผู้ศึกษาขออนุญาตอ้างถึงไว้ดังนี้

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กรวิทย์ ศรีกิจการ ที่กรุณาให้คำชี้แนะ และตรวจสอบภาคนิพนธ์ทุกชั้นตอน และกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินี กมลนาวิน และ อาจารย์วิชัย รูปจำดี ที่กรุณาให้ความรู้ในการศึกษาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำภาคนิพนธ์จนสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณคุณอนุพงษ์ กันพุ่ม นายกองจัดการบริหารส่วนตำบลบางขุนทอง ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มตัวอย่างตำบลบางขุนทองที่สละเวลาในการให้ข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของคณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ศึกษา ขอบคุณเจ้าหน้าที่ของคณะฯ ทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้บริการ และอำนวยความสะดวกด้วยความเป็นกันเอง และขอขอบคุณเพื่อนร่วมคณะฯ ภาค พิเศษ กทม. รุ่น 14 ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจร่วมกันตลอดมา

บุญสม เศรษฐโอฬารกิจ

ตุลาคม 2550

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญแผนภูมิ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	4
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจ	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์	13
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำ	16
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	21
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	22
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 กรอบแนวคิดและวิธีการศึกษา	
3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	26
3.2 นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	28
3.3 สมมติฐานการวิจัย	29

	หน้า
3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	30
3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	35
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	36
4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	39
4.3 การรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	44
4.4 ความรู้ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	45
4.5 การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลอง	47
4.6 ผลการทดสอบสมมติฐาน	48
4.7 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	62
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการศึกษา	65
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	67
5.3 ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	75
ประวัติผู้ทำภาคนิพนธ์	83

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	38
4.2	แสดงการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	40
4.3	แสดงความรู้ ความเข้าใจด้านการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	41
4.4	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลอง	42
4.5	แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	43
4.6	แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง ด้านการศึกษาปัญหา	44
4.7	แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม	45
4.8	แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง ด้านการปฏิบัติงาน	46
4.9	แสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง ด้านการติดตามประเมินผล	48
4.10	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามเพศ	49
4.11	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามเพศ	49
4.12	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามอายุ	50
4.13	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามกลุ่มอายุ	50
4.14	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามระดับการศึกษา	51

ตารางที่		หน้า
4.15	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามระดับการศึกษา	52
4.16	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามอาชีพ	53
4.17	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามอาชีพ	53
4.18	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	54
4.19	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	55
4.20	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ	56
4.21	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ	56
4.22	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	58
4.23	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารด้านการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	58
4.24	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	59
4.25	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง	59

ตารางที่		หน้า
4.26	แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลอง	61
4.27	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลอง	61
4.28	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง จำแนกเป็นรายข้อ	62

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
3.1	แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา	27